

i tankerne, at store mængder af børn unddrog sig påvirkningen ved at læse Tarzan og seriehæfter.

Ib Gejl

Roar Skovmand (red.): *DR 50*. (Danmarks Radio, 1975). 373 + 17 upag. s.

Bogen er udgivet i anledning af Danmarks Radios 50-års jubilæum og udarbejdet af historikere, sociologer og medieforskere samt en enkelt jurist. Det er ikke en fortløbende og samlet historisk behandling, men en række fritstående afhandlinger.

Først lidt om bogens ydre fremtræden. Den er ret uoverskuelig og temmelig trættende at læse på grund af den store tekstmængde pr. side. Ideen med at placere noterne i margenen sammen med billedteksterne virker også til at fremme uoverskueligheden. Selve illustrationerne er et kapitel for sig og er i mange tilfælde mislykket. Det vrimler med små billeder af radiomodtagere fra forskellige tider, som er placeret ganske usystematisk og uden tekst, der forklarer, hvad der er bemærkelsesværdigt ved dem. Andre af illustrationerne siger også kun noget, hvis man kender emnet i forvejen; eksempelvis er der side 149 et stort billede af den udmærkede interviewer Christian Kryger, om hvem der som det eneste siges, at han »viste en særlig evne til at komme i kontakt med sine medmennesker« – intet om, hvordan denne evne manifesterede sig: som redaktør af en lægebrevkasse, af et havebrugsmagasin eller som formand for radioens tekniske personale. Tilsvarende er der et næsten helsidesbillede side 185 af en person, hvor der kun står: »Erik Thygesen 1972«. Hvem var dog han? Næsten hundrede sider længere fremme kommer der nogle linier, der fortæller, at man var utilfreds med hans udsendelser (hvilke?),

og derfor blev han ikke fastansat.

Selve teksten er langt mere gedigen, og det er væsentlige ting, der bliver sagt. Den oprindelige plan var »at udforske og få fremstillet sider af radioens og fjernsynets udvikling som led i dansk folkeoplysning, i sammenhæng med de politiske og kulturelle tidsforhold«. Allerede i forordet erkendes det, at man ikke kunne nå dette mål, og det er netop her, i det der mangler, hovedankerne mod værket ligger.

Skulle man karakterisere værket, kunne man sige, at det mere er blevet Radiorådets og dets forgængeres historie, end det er blevet radioens og fjernsynets historie. Bortset fra ansatser i et afsnit om lytterundersøgelserne siges der bogstavelig talt intet om radioens funktion i samfundet. Uanset nogle tabeller og diagrammer siges der heller ikke noget om, hvad der blev præsteret: niveau, ændringer i udsendelsesformer (der er dog noget om TV-avisen i den henseende), stoffets tilvejebringelse osv. Der er heller ikke noget om påvirkninger fra udlandet, f.eks. siges s. 282, at Jens Rosenkjær i 1946 fik indført »Aktuelt kvarter« i tilknytning til Pressens Radioavis. Det havde været naturligt at komme ind på, om det var en dansk ny-skabelse (det svenske Dagens ekko var vist kommet før).

Over bogens afhandlinger ville der sikkert også være kommet mere perspektiv, om der havde været trukket linier til styreformen i andre lande. Det er netop, som allerede sagt, radiostyrelsen, der står i centrum i bogen. Roar Skovmand lægger for med at skildre dels grundlæggelsen, dels udviklingen 1926–1940. Her behandles samspillet mellem politikere og radioledelse og politikernes afvigende opfattelse af, hvad der burde være radioens formål. En del vægt lægges på forholdet til Udenrigsministeriet. Dette afsnit er som de følgende solidt funderet på arkivstudier, og samtidigt anslår det et

tema, som går igen i flere af de følgende bidrag: hvor megen indflydelse bør politikerne have? Selve det, at stille dette spørgsmål, er i sig selv en balancekunst. Når det gælder posttakster eller skolelove stilles spørgsmålet ikke på den måde; da er politikerne ikke noget korps i sig selv, men folkets repræsentanter.

Spørgsmålet står i centrum for Henrik S. Nissen, når han analyserer 1959-lovens tilblivelseshistorie (er det en påvirkning fra radiohuset, når *denne* studie kaldet *et* studie?). Her analyseres de principielle synspunkter på styreformen og på medarbejdernes frihed, og det hele indrammes af virkelig gennemarbejdede vurderinger og konklusioner. Som optakt til dette afsnit – eller også som et selvstændigt afsnit – kunne man nok have ønsket en behandling af lytterorganisationerne. De omtales naturligvis mange steder i bogen; men med den position, de vandt sig, havde det været naturligt at se nærmere på, om medlemskab og struktur stod og står i et rimeligt forhold til indflydelsen. Hvad man også savner, er et forsøg på at klarlægge de motiver og hensyn, der bestemmer partiernes valg af repræsentanter til radioledelsen.

Problemerne i Henrik S. Nissens afhandling belyses nærmere og ud fra konkrete eksempler i bidrag af Tage Bild (Programstyringen) og Willy Johansen (Alsidighed – hvordan og for hvem?). Begge bidrag rummer en række skarp-sindige iagttagelser og sammenlagt en del overlapninger; men de vil givetvis kunne skærpe læsernes eftertanke, når det gælder at formulere standpunkter på radioens og fjernsynets formål og udsendelser. Her afdækkes megen hulhed, og navnlig påpeges, hvordan den største del af udsendelserne står for at bevare status quo i samfundet; på dette punkt mangler vi desværre klar viden om, hvor meget befolkningens holdning i samfundsspørgsmål påvirkes af udsendelserne.

Andre afsnit i bogen behandler DRs økonomiske styring, atter med hovedvægten på forholdet til Folketinget og centraladministrationen, og de lytterundersøgelser, der har været foretaget. Et særligt kapitel – nyhedsstrukturer og redaktionsprocesser i TVA – har mere karakteren af en reportage om TV-avisens daglige tilblivelse. Der sluttes med et godt register; en bibliografi ville have været en god gevinst.

Vagn Dybdahl

Tage Kaarsted De danske ministerier 1929–1953. Et hundrede politisk-historiske biografier. (Nyt Nordisk Forlag, 1977). 574 s.

Svend Thorsens idé med at skildre Danmarks politiske historie mellem 1848 og 1953 ved hjælp af miniature-fotografierne af de skiftende ministeriers medlemmer hører til de sjældne, og kun en så original personlighed som Thorsen kunne udtænke og iværksætte den.

Selv fik han skrevet de to første bind omfattende tiden fra 1848 til 1929 (se Historie VIII, 261 og IX, 315). Disse bind indeholder mange gode portræstudier, skønt han egentlig stod ret famlende over for tiden før 1910. Det mærkes ikke mindst på skildringen af periodens almindelige historie. Det var forståeligt, at han med længsel så frem til at skulle skildre årene efter 1929, som han havde oplevet i egenskab af protokolsekretær i Folketinget fra 1933. Hvorledes dette bind ville være blevet, får vi aldrig at vide, thi han nåede ikke at skrive så meget som et udkast, inden han i november 1971 pludselig døde.

Til gengæld har vi fået Tage Kaarstedes glimrende skildring af de bevægede år mellem dannelsen af det andet ministerium Stauning og ministeriet Erik Eriksens fratræden. Ved læsningen af dette store bind i folioformat bliver man